

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto koskien Espoon hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa sekä ikäkaussuunnitelmia.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta kiittää mahdollisuudesta kommentoida hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa sekä ikäkaussuunnitelmia, jotka ovat merkitykseltään erittäin tärkeitä. Hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman pohjatyötä kiitettiin kokonaisvaltaiseksi ja tätä kokonaisuutta tärkeäksi välineeksi kaupungin työntekijöille. Toimikunta esittää tärkeitä huomioita ja täydennyksiä tekstiin tässä lausunnossa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnalle toimitettiin esityslistan mukana liitemateriaalina luonnos Espoon hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta sekä kolme ikäkaussuunnitelmaa, joihin oli kirjattu toimenpiteitä ja johon oli mahdollisuus esittää uusia. Toimikuntaa evästettiin tutustumaan tekstiin ennalta ja kirjaamaan havaintojaan kokousta varten.

26.1.2022 kokouskäsitely

Kokouksessa työskenneltiin aluksi pienryhmissä, minkä jälkeen menttiin yhteiskeskusteluun ja kirjauksiin. Tällä tavoin käsiteltiin kokonaisuus. Seuraavassa tekstissä on kirjoitettu keskustelussa esiin tulleita yleisiä havaintoja sekä yksittäisiä kehittämissuhteita.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta kiittää mahdollisuudesta osallistua Espoon hyvinvointikertomus ja -suunnitelmatyöhön ja toivoo yhteistyön jatkuvan myös tulevaisuudessa.

- Teksti on yleisesti kirjoitettu. Toimikunnassa todettiin, jos teksti on yleisesti kirjoitettua, se ei vastaa asukkaiden tarpeisiin kohdennetusti. Tällä toimikunta tarkoittaa sitä, että esimerkiksi ilmaisu espoolaiset lapset, tulisi avata esimerkiksi vammaiset lapset, vieraskieliset lapset, romanilapset jne. Tiedämme tutkimuksista, että sateenkaariperheiden lapset tulevat kiusatuksi useammin kuin muista perheistä tulevat lapset. Romanilasten ja -nuorten hyvinvoinnin tilanne on heikompi kuin valtaväestöön kuuluvilla ja se näkyy mm. heikkona koulumenestyksenä, päihdeongelmina. Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman merkittävyyden vuoksi olisi tärkeää avata lauseet *"espoolaisten hyvinvointi on keskimäärin..., mutta tiedämme myös eri väestöryhmien hyvinvointivajeesta seuraavaa..."* Tämän tyyppinen kirjaus nostaa monenlaisuuden esiin. Mitä selkeämmin asian nostaa esiin, sitä paremmin voidaan ohjata toimintaa. Ajatuksen tulisi olla läpileikkaavana tekstissä. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelmadokumentti ohjaa napakammin ikäkausittaisia hyvinvointisuunnitelmia 2022-2025. "Se mikä tulee näkyville, tulee myös huomioitua". Toimikunta esittää:
  - o Yleisilmaisut, kuten "perhe", "lapsi", "työtön" jne. kuvattaisiin tarkemmin, huomioiden eri vähemmistöryhmät ja korostettaisiin erityisesti heikommassa asemassa olevia
  - o Täydennettäisiin hyvinvointikertomukseen tietoja eri väestöryhmistä ja tuotaisiin konkreettisemmin esiin Espoon moninaisuus
  - o Yleisesittelyn lisäksi tulee kirjoittaa kriittistä analyysia eri vähemmistö- ja väestöryhmien tilanteesta, sillä vähemmistöryhmiin kuuluvat usein jäävät tilastojen ulkopuolelle. Mitä tietoja meillä on ja mitä uutta tietoa tarvitsemme, jotta onnistumme parantamaan kaikkien espoolaisten hyvinvointia
  - o Kirjattaisiin suorat asiayhteydet ja niiden vaikutukset eri vähemmistö- ja väestöryhmien hyvinvointikysymyksiin
  - o Syyt hyvinvoinnin murenemiseen ja niiden tunnistaminen nyt ja tulevaisuudessa on syytä esittää, jotta onnistumme
- Keitä ovat vähemmistöt -mitä tarkoitetaan tässä yhteydessä? Mainintoja esimerkiksi romaniväestöstä ei ole. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön huomioiminen hyvinvointiasioissa on erityisen tärkeää! Lainsäädännön mukaisia edistämistoimenpiteitä on hankala toteuttaa, jos tietoja ei ole näkyvillä. Toimikunta esittää, että termejä tarkennettaisiin ja hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa kirjoitettaisiin ketkä kaikki kuuluvat kyseisiin ryhmiin.

- Tekstiin lähdetiedot näkyville. Toimikunta esittää, että tilastoihin ja lainauksiin kirjattaisiin lähteet.
- Järjestöjen / yhdistysten kanssa tehtävästä yhteistyöstä olisi hyvä olla esimerkkejä. Se auttaisi tunnistamaan ja vahvistamaan konkreettisesti yhteistyötä. Toimikunta esittää, että kaupungin tämän hetkisestä järjestöjen, yhdistysten ja yritysten tehdystä yhteistyöstä tai palvelujen ostosta, jotka liittyvät suoraan asukkaiden hyvinvointipalvelujen ja -tiedon saatavuuteen kerrottaisiin hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmaan esitettäisiin tavoitteita ja tarpeita minkälaista yhteistyötä tarvitaan tiettyjen väestöryhmien hyvinvointikysymysten taklaamiseksi.
- Hyvinvoinnin osatekijät: Miten ne näyttäytyvät eri väestöryhmien kannalta, joihin myös vähemmistöt kuuluvat -tekstiä. Toimikunta esittää, että hyvinvoinnin murentumisen syitä, mistä ne voi tunnistaa ja millaisia toimenpiteitä asia edellyttää vaatii hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan kirjaamisen. Tutkimustieto auttaisi hahmottamaan kokonais kuvaa, joten toiveena on, että teksti sisältää tietoon perustuvaa analysointia ja toimenpide-ehdotuksia.
- Toimikunta esittää, että väestörakenneosiossa pitää kuvata eri vähemmistöryhmiä, koulutuksen jakautumista eri ryhmien välillä, työttömyyttä esimerkiksi vammaisten ryhmässä. Tällä tavoin hahmottuisi moniulotteinen kuva espoolaisista.
- Espoon eri alueilla hyvinvointi näyttää kovin erilaiselta. Tästä syystä tulisi tunnistaa ja kirjata toimenpiteitä alueanalyysiin perustuen. Koettu hyvinvointi vaihtelee eri väestöryhmien kesken. Olennaista on, että tekstissä tunnistetaan ja nimetään ryhmät, joilla on suurempi riski hyvinvoinnin vähenemiseen eli ovat haavoittuvassa asemassa. Toimikunta esittää, että tämä näkökulma tulisi olla läpileikkaavana eri ikäryhmissä, väestöryhmissä (joihin myös vähemmistöt kuuluvat) koko hyvinvointikertomuksen ja – suunnitelman sekä ikäkausisuunnitelmien dokumenteissa. Hyvinvointipalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta tulisi avata myös alueellisesta näkökulmasta esimerkiksi Etelä-Espoo vs Pohjois-Espoo, kaupunkikeskukset ja haja-asutusalueet sekä miten hyvinvointi vaihtelee eri väestöryhmien kesken. On myös puhuttava rehellisesti alueellisesta eriarvoisuudesta ja sen vaikutuksista. Lisäksi on kriittistä, että haavoittuvassa asemassa olevat tunnistetaan ja tiedot kirjataan selkeästi.
- Eri väestöryhmät ja sukupuolet ovat alttiimpia väkivallan kokemuksille. Olennaista on, että tunnistetaan ryhmät, joilla on suurempi riski joutua väkivallan uhriksi kuin toisilla. Toimikunta esittää, että näkökulma tulisi olla läpileikkaavana eri ikäryhmissä arjen turvallisuudesta puhuttaessa. Tekstissä tulee ilmetä, ketkä kuuluvat riskiryhmään, jotta suunnitelmaan voimme kirjata millaisilla toimenpiteillä torjumme väkivallan kokemusta.
- Lasten ja nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi – tulisi tunnistaa muitakin ryhmiä kuin vieraskieliset, esimerkiksi mainintana vammaisten lasten / vammaisten aikuisten perheet, romaniväestö, sateenkaariperheet, pakolaiset jne. Eri perhemuotojen nostaminen esiin auttaisi hahmottamaan kokonais kuvaa Espoossa. Palvelutuotannossa saatetaan ajatella keskimääräisesti ja unohtaa esimerkiksi vähemmistöissä olevien perheiden ja lasten tarpeet. Erityislapset, heidän vanhempansa / huoltajansa / sijaisvanhempansa ansaitsivat tulla mainituksi. Adoptiolapset sanana taisivat puuttua koko hyvinvointisuunnitelmasta. Mikä on isovanhempien rooli perheissä, entä sisarusten? Toimikunta esittää, että hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa tulisi olla konkreettisempaa tekstiä monimuotoisesta väestöstä unohtamatta muita perhesiteitä ja niiden vaikutusta ihmisten arkeen ja hyvinvointiin.
- Lapsen sosio-ekonomisen aseman vaikutus lapsen elämään kokonaisvaltaisesti. Hyvinvoinnissa Espoossa heikommin menestyvien perheiden lapsilla on suurempi uhka joutua valtavirran ulkopuolelle. Toimikunta esittää, että tätä aihetta tulisi avata tekstissä ja kuvata sosio-ekonomisen aseman vaikutus hyvinvointiin ja hyvinvointipalvelujen saatavuuteen

- Tavoiteosio. Osiossa olisi hyvä olla näkyvissä eri vähemmistöryhmät. Nyt tekstissä esimerkiksi 4.1. edistämme osallisuutta ja yhdenvertaisuutta mainitaan vieraskielisyys, mutta esimerkiksi vammaisuus tai kuuluminen johonkin vähemmistöön puuttuu. Näillä kirjauksilla on merkitystä. Toimikunta esittää, että tutkitun tiedon perusteella kirjattaisiin eri vähemmistöryhmien keskeisimmät tavoitteet ja toimenpiteet tälle valtuustokaudelle. Näin ketään ei jätetä hyvinvoinnin ulkopuolelle ja edistetään konkreettisesti eri väestöryhmien asioita.